

#MeToo en seksueel grensoverschrijdend gedrag van scholieren

Paul Kocken · Gaby de Lijster · Janine de Ridder

© Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature 2018

Seksueel grensoverschrijdend gedrag in onder andere de amusementswereld doet al enkele maanden stof opwaaien. Vrouwen die te maken hebben gehad met seksueel geweld of ongewenst gedrag, geven met #MeToo op Twitter en Facebook een statement af dat grenzen zijn bereikt en overschreden. Al op jonge leeftijd is het geven van aandacht aan het voorkómen van seksueel grensoverschrijdend gedrag nodig. Dit is voor ouders en scholen geen gemakkelijke opdracht. Gelukkig zijn gezondheidsbevorderingsprogramma's voor scholen beschikbaar. Alleen is het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag tegelijkertijd noodzakelijk en lastig.

Via #MeToo laten vrouwen zien dat hun ervaringen met ongewenst seksueel gedrag geen incidenten zijn. Hoe vaak seksueel grensoverschrijdend gedrag precies voorkomt is moeilijk meetbaar. TNO vond in onderzoek onder jongeren van dertien tot vijftien jaar dat ongeveer 30% in een periode van een half jaar seksueel grensoverschrijdend gedrag had vertoond. Eenzelfde percentage was slachtoffer van dit gedrag. Het gaat dan om het confronteren van anderen met seksuele plaatjes via sociale media (*sexting*), iemand naropen of daadwerkelijk aangerand worden. Wanneer je als adolescent slachtoffer bent geweest, heb je een grotere kans op suïcidale gedachten en onveilige gevoelens op school. Meisjes hebben een groter risico op lage zelfwaardering, eetproblemen en depressieve symptomen. Jongens die slachtoffer zijn geweest hebben een groter risico op cannabisgebruik en antisociaal gedrag [1].

Aandacht vragen voor een maatschappelijk probleem door sociale media in te zetten, zoals Twitter, Instagram en Facebook, heeft een heel krachtig effect. #MeToo heeft inmiddels het praten over ongewenste seksuele ervaringen uit de taboesfeer weten te halen. Sociale media hebben echter ook hun schaduwkanten. *Naming and shaming* van personen die anderen seksueel benaderen en grenzen overschrijden, zoals in de amusementswereld gebeurt, maakt carrières kapot. Natuurlijk mag aan plegers van seksueel gedrag worden gevraagd om verantwoording af te leggen. Maar moet dat in de openbaarheid? Hiervoor hebben landen rechtssystemen waar verhaal kan worden gehaald. Plegers van grensoverschrijdend gedrag worden op hun beurt slachtoffer van hun gedrag op sociale media. Justitie seponerde bijvoorbeeld nog niet zo lang geleden een zaak tegen meisjes die een naaktfoto van een jongen op Instagram hadden geplaatst. De jongen had suïcide gepleegd. De meisjes moeten zich twee jaar houden aan voorwaarden van Justitie.

Het voorkómen van ongewenst seksueel gedrag vereist dat al op jonge leeftijd gesprekken over normen en waarden worden gevoerd. Over grenzen stellen en de goede voorbeelden laten zien. Scholen vervullen hierin samen met ouders een belangrijk rol en kunnen meer aandacht besteden aan persoonsvorming van leerlingen en het omgaan met elkaar. Onderzoek laat zien dat het belangrijk is om kinderen al op jonge leeftijd op een speelse manier gewenst gedrag aan te leren. Onderzoek van TNO toonde positieve effecten aan van Benzies & Batchies, een lesprogramma van Stichting Kikid over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een theatervoorstelling door leeftijdgenoten op school, gecombineerd met vaardighedenonderwijs, had na zes maanden een positieve uitwerking op normen en zelfwaardering van scholieren op seksueel gebied, maar niet op het gedrag zelf

---

P. Kocken (✉) · G. de Lijster
TNO, Leiden, Nederland
paul.kocken@tno.nl

J. de Ridder
Stichting Kikid, Haarlem, Nederland

[2]. Helaas laten andere onderzoeken naar dit soort interventies evenmin effecten zien op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Meer inzicht is nodig in de wijze waarop jongeren dit gedrag ontwikkelen. Ook is er waarschijnlijk meer variatie nodig in de strategieën, dosering en inhoud van interventies, willen deze interventies effectief zijn.

#MeToo is een duidelijke oproep om seksueel grensoverschrijdend gedrag uit te roeien. Het kabinet stelde in het regeerakkoord dat er beleid nodig is voor seksuele vorming en preventie. Wellicht leidt dit tot meer ruimte voor onderwijs en onderzoek om hier een stevige bijdrage aan te leveren. Aanvankelijk leek #MeToo een hype die snel over zou gaan, zoals wel vaker het geval is in sociale media. Maar het tegendeel is waar. #MeToo heeft blootgelegd dat er in

de samenleving alom onvrede heerst als het gaat om man-vrouwverhoudingen die schadelijk kunnen zijn voor beide seksen. Wanneer er op school meer aandacht wordt besteed aan het voorkómen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, leren jongeren verantwoordelijkheid te nemen voor respectvol gedrag.

Literatuur

1. Exner-Cortens D, Eckenrode J, Rothman E. Longitudinal associations between teen dating violence victimization and adverse health outcomes. *Pediatrics*. 2013;131:71–8.
2. Lijster-Van Kampen GPA, Felten H, Kok G, et al. Effects of an interactive school-based program for preventing adolescent sexual harassment: a cluster-randomized controlled evaluation study. *J Youth Adolesc*. 2016;45:874–86.